

**RAHVUSVAHELINE AUDITEERIMISE STANDARD (EESTI)* 610
(MUUDETUD)**

SISEAUDIITORITE TÖÖ KASUTAMINE

(Kehtib 15. detsembril 2016 või pärast seda lõppevate perioodide finantsaruannete auditite kohta)

SISUKORD

	Lõik
Sissejuhatus	
Käesoleva ISA ulatus	1–5
ISA 315 (muudetud) ja ISA 610 (muudetud) vaheline seos	6–10
Välisaudiitori vastutus auditi eest	11
Kehtima hakkamise kuupäev	12
Eesmärgid	. 13
Definitsioonid	. 14
Nõuded	
Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseauditifunktsiooni tööd	15–20
Siseauditifunktsiooni töö kasutamine	21–25
Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseaudiitorite otsesest abi.....	26–32
Siseaudiitorite otsese abi kasutamine	33–35
Dokumentatsioon	36–37
Rakendus- ja muu selgitav materjal	
Siseauditifunktsiooni definitsioon	A1–A4
Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseauditifunktsiooni tööd	A5–A23
Siseauditifunktsiooni töö kasutamine	A24–A30
Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseaudiitorite otsesest abi.....	A31–A39
Siseaudiitorite otsese abi kasutamine	A40–A41

Rahvusvahelist auditeerimise standardit (ISA) 610 (muudetud) „Siseaudiitorite töö kasutamine“ tuleks lugeda koos ISAgaga 200 „Sõltumatu audiitori üldised eesmärgid ja auditi läbiviimine kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega“.

* Käesolevas standardis rahvusvahelisele auditeerimise, ülevaatamise, kindlustandvate ja seonduvate teenuste ning kvaliteedikontrolli standardile, samuti nimetatud standardite eessõnale, eetikakoodeksile ning kindlustandvate teenuste raamistikule tehtud viidet, olenemata selle vormist, käsitatakse edaspidi viitamiseks Rahvusvahelise Arvestusekspertide Föderatsiooni põhimõtete ja rahvusvaheliste standardite alusel koostatud ning audiitoritegevuse seaduse § 46 lõike 2 kohaselt järelevalvenõukogu poolt kinnitatud vandeaudiitori kutsetegevuse standardile, sh rahvusvahelisele auditeerimise standardile (Eesti), ülevaatamise, kindlustandvate ja seonduvate teenuste ning kvaliteedikontrolli standardile (Eesti), samuti nimetatud standardite eessõnale (Eesti), eetikakoodeksile (Eesti) ning kindlustandvate teenuste raamistikule (Eesti).

Käesolevas standardis Rahvusvahelise Arvestusekspertide Föderatsioonile või tema organile või muule töövormile tehtud viidet, olenemata selle vormist, käsitatakse edaspidi viitamisena Eesti Audiitorkogule või tema asjakohasele organile, sh audiitortegevuse järelevalve nõukogule.

Sissejuhatus

Käesoleva ISA ulatus

1. Käesolevas rahvusvahelises auditeerimise standardis (ISA) käsitletakse välisaudiitori kohustusi siseaudiitorite töö kasutamisel. See hõlmab (a) siseauditifunktsiooni töö kasutamist auditi tõendusmaterjali hankimisel ja (b) siseaudiitorite otsese abi kasutamist välisaudiitori juhtimise, jälgimise ja kontrolli all.
2. Seda ISAt ei kohaldata, kui majandusüksusel pole siseauditifunktsiooni. (Vt lõik A2.)
3. Kui majandusüksusel on siseauditifunktsioon, ei kehti selle ISA nõuded siseauditifunktsiooni töö kasutamise kohta, kui:
  - (a) funktsiooni ülesanded ja tegevused ei puutu auditi seisukohast asjasse; või
  - (b) lähtuvalt audiitori esialgsest arusaamisest funktsiooni kohta, mille audiitor on kujundanud ISA 315 (muudetud)¹ kohaste protseduuride tulemusel, ei plaani välisaudiitor funktsiooni tööd auditi tõendusmaterjali hankimisel kasutada.

Selles ISAs ei nõuta välisaudiitorilt siseauditifunktsiooni töö kasutamist selleks, et muuta auditiprotseduuride olemust või ajastust ega vähendada otseselt välisaudiitori poolt tehtavate auditiprotseduuride ulatust; auditi üldstrateegia kujundab välisaudiitor.
4. Lisaks ei kohaldata käesolevas ISAs esitatud nõudeid, mis on seotud otsese abiga, juhul, kui välisaudiitoril ei ole kavas kasutada siseaudiitoreid otsese abi saamiseks.
5. Mõnes riigis võib siseauditi või siseaudiitorite kasutamine otsese abi saamise eesmärgil olla välisaudiitorile seaduse või regulatsiooniga keelatud või teatud ulatuses piiratud. ISA ei ole finantsaruannete auditeerimist reguleerivate seaduste või regulatsioonide suhtes ülimuslik.² Sellised keelud või piirangud ei takista seega välisaudiitoril ISA nõudeid täitmast. (Vt lõik A31.)

ISA 315 (muudetud) ja ISA 610 (muudetud) vaheline seos

6. Paljud ettevõtted loovad siseauditifunktsiooni sisekontrolli ja juhtimisstruktuuride osana. Siseauditifunktsiooni eesmärgid ja ulatus, kohustuste iseloom ja organisatsiooniline staatus, sealhulgas funktsiooni otsustusõigus ja vastutavus erinevad palju ja sõltuvad majandusüksuse suurusest ja struktuurist ning juhtkonna ja, kui on asjakohane, nende nõuetest, kelle ülesandeks on valitsemine.
7. ISAs 315 (muudetud) käsitletakse seda, kuidas siseauditifunktsiooni täitja teadmised ja kogemused aitavad välisaudiitoritel mõista majandusüksust ja selle keskkonda ning kindlaks teha ja hinnata olulise väärkajastamise riske. ISAs 315 (muudetud)³ selgitatakse ka seda, kuidas sise- ja välisaudiitoritevaheline tõhus suhtlemine loob keskkonna, kus välisaudiitor saab informatsiooni märkimisväärsete asjaolude kohta, mis võivad välisaudiitori tööd mõjutada.
8. Sõltuvalt sellest, kas siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjakohased põhimõtted ja protseduurid toetavad siseaudiitorite objektiivsust adekvaatselt, milline on siseauditifunktsiooni täitja kompetentsuse tase ja kas funktsiooni täitja kasutab süstemaatilist ja distsiplineeritud lähenemisviisi, võib välisaudiitor kasutada siseauditifunktsiooni täitja tööd ka konstruktiivsel ja täiendaval viisil. Käesolevas ISAs käsitletakse välisaudiitori kohustusi, kui välisaudiitor soovib lähtuvalt oma esialgsest arusaamisest siseauditifunktsiooni kohta, mille ta kujundas ISA 315 (muudetud) kohase protseduuri tulemusena, kasutada siseauditifunktsiooni tööd auditi jaoks hangitud tõendusmaterjali osana.⁴ Selle töö kasutamine sellisel viisil muudab välisaudiitori poolt vahetult läbiviidavate auditiprotseduuride olemust ja ajastust või vähendab nende ulatust.

¹ ISA 315 (muudetud) „Olulise väärkajastamise riskide tuvastamine ja hindamine majandusüksusest ja selle keskkonnast arusaamise kaudu“

² ISA 200 „Sõltumatu audiitori üldised eesmärgid ja auditi läbiviimine kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega“, lõik A55

³ ISA 315 (muudetud), lõik A116

⁴ Vt lõigud 15–25.

9. Lisaks käsitletakse selles ISAs välisaudiitori kohustusi juhul, kui siseaudiitoreid soovitakse kasutada otsese abi saamise eesmärgil välisaudiitori juhtimise, jälgimise ja kontrolli all.
10. Majandusüksuses võib olla isikuid, kes teostavad siseauditifunktsiooniga sarnaseid protseduure. Välja arvatud juhul, kui selliseid protseduure teostab objektiivne ja pädev funktsiooni täitja, kes kasutab süsteemset ja distsiplineeritud lähenemisviisi, sealhulgas kvaliteedikontrolli, peetakse selliseid protseduure siiski sisekontrolliks ning tõendite kogumine sellise kontrolli efektiivsuse kohta kuulub audiitori tööülesannete hulka seoses hinnatud riskidele vastamisega kooskõlas standardiga ISA 330.⁵

Välisaudiitori vastutus auditi eest

11. Välisaudiitoril on ainuvastutus avaldatud auditiarvamuse eest ja seda vastutust ei vähenda see, kui välisaudiitor kasutab siseauditifunktsiooni tööd või kui ta kasutab töövõtus siseaudiitorite otsesest abi. Kuigi nad võivad viia auditiprotseduure läbi sarnaselt välisaudiitoriga, ei ole siseauditifunktsioon ega siseaudiitorid majandusüksusest sõltumatud, nagu nõutakse välisaudiitorilt finantsaruannete auditi läbiviimisel kooskõlas ISAga 200.⁶ Käesolevas ISAs määratletakse tingimused, mis on vajalikud selleks, et välisaudiitor saaks kasutada siseaudiitorite tööd. Samuti määratletakse selles töö, mis on vajalik piisava asjakohase tõendusmaterjali hankimiseks selle kohta, et siseauditifunktsiooni või otsesest abi osutavate siseaudiitorite töö on auditi eesmärkide jaoks asjakohane. Nõuded on koostatud selleks, et anda välisaudiitorile raamistik otsustusteks siseaudiitorite töö kasutamise kohta ning vältida sellise töö ülekasutamist või sobimatut kasutamist.

Kehtima hakkamise kuupäev

12. See ISA kehtib 15. detsembril 2016 või pärast seda lõppevate perioodide finantsaruannete auditite kohta.

Eesmärgid

13. Välisaudiitori eesmärgid juhul, kui ettevõttel on siseauditifunktsioon ja välisaudiitor soovib kasutada selle tööd selleks, et muuta vahetult välisaudiitori poolt läbiviidavate auditiprotseduuride olemust või ajastust või vähendada nende mahtu või kasutada siseaudiitoreid otsese abi saamiseks, on:
  - (a) teha kindlaks, kas siseauditifunktsiooni töö või siseaudiitoritelt saadavat otsesest abi saab kasutada ning kui jah, siis millistes valdkondades ja millises ulatuses;

pärast selle kindlakstegemist:
  - (b) siseauditifunktsiooni töö kasutamise korral teha kindlaks, kas töö on auditi jaoks adekvaatne, ja
  - (c) juhul, kui siseaudiitoreid kasutatakse otsese abi saamiseks, juhtida, jälgida ja kontrollida asjakohaselt nende tööd.

Definitsioonid

14. ISAs kasutamise otstarbel on kasutatud terminitel järgmised tähendused:
  - (a) siseauditifunktsioon – majandusüksuse funktsioon, mis täidab kindlustandvaid ja konsulteerimisülesandeid, mille eesmärk on hinnata ja parandada majandusüksuse juhtimist, riskijuhtimist ja sisekontrolli; (vt lõigud A1–A4)
  - (b) otsene abi – siseaudiitorite kasutamine auditiprotseduuride tegemiseks välisaudiitori juhendamise, jälgimise ja kontrolli all.

⁵ ISA 330 „Audiitori vastused hinnatud riskidele“

⁶ ISA 200, lõik 14

Nõuded

Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseauditifunktsiooni tööd

Siseauditifunktsiooni hindamine

15. Välisaudiitor peab kindlaks määrama, kas siseauditifunktsiooni tööd saab auditis kasutada, hinnates alljärgnevat:
  - (a) millisel määral toetavad siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjakohased põhimõtted ja protseduurid siseaudiitorite objektiivsust; (vt lõigud A5–A9)
  - (b) siseauditifunktsiooni kompetentsustase; (vt lõigud A5–A9)
  - (c) kas siseauditifunktsiooni täitja kasutab süstemaatilist ja distsiplineeritud lähenemisviisi, sealhulgas kvaliteedikontrolli. (Vt lõigud A10–A11.)
16. Välisaudiitor ei tohi kasutada siseauditifunktsiooni, kui välisaudiitor teeb kindlaks, et:
  - (a) funktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjakohased põhimõtted ja protseduurid ei toeta siseaudiitorite objektiivsust adekvaatselt;
  - (b) funktsiooni täitja pole piisavalt pädev või
  - (c) funktsiooni täitja ei kasuta süstemaatilist ja distsiplineeritud lähenemisviisi, sealhulgas kvaliteedikontrolli. (Vt lõigud A12–A14.)

Siseauditifunktsiooni töö kasutamise olemuse ja ulatuse määratlemine

17. Siseauditifunktsiooni töö kasutamise valdkondade ja ulatuse kindlaksmääramiseks võtab välisaudiitor arvesse siseauditifunktsiooni täitja poolt tehtud või kavandatava töö olemust ja ulatust ning selle asjakohasust välisaudiitori üldise auditistrateegia ja auditikava jaoks. (Vt lõigud A15–A17.)
18. Välisaudiitor teeb auditi töövõtus kõik olulised otsused ning selleks, et vältida siseauditifunktsiooni töö sobimatut kasutamist, plaanib funktsiooni tööd vähem kasutada ja teeb rohkem tööd vahetult: (vt lõigud A15–A17)
  - (a) mida rohkem otsustust on seotud
    - (i) asjakohaste auditiprotseduuride planeerimise ja täitmisega ning
    - (ii) auditi jaoks kogutud tõendusmaterjali hindamisega, (vt lõigud A18–A19)
  - (b) seda suurem on olulise väärkajastamise hinnatud risk väite tasandil, võttes eriti arvesse oluliseks peetavaid riske, (vt lõigud A20–A22)
  - (c) seda vähem toetavad siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjakohased põhimõtted ja protseduurid siseaudiitorite objektiivsust adekvaatselt ning
  - (d) seda madalam on siseauditifunktsiooni kompetentsustase.
19. Välisaudiitor hindab ka seda, kas siseauditifunktsiooni töö kasutamine plaanitavas ulatuses võimaldab välisaudiitoril kokkuvõttes auditis piisavalt osaleda, võttes arvesse välisaudiitori ainuvastutust esitatava auditiarvamuse eest. (Vt lõigud A15–A22.)
20. Välisaudiitor peab nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, suheldes koostama ülevaate auditi plaanitavast ulatusest ja ajastusest kooskõlas ISAga 260⁷ ja andma teada, kuidas välisaudiitor plaanib kasutada siseauditifunktsiooni tööd. (Vt lõik A23.)

Siseauditifunktsiooni töö kasutamine

21. Kui välisaudiitor plaanib kasutada siseauditifunktsiooni täitja tööd, arutab välisaudiitor funktsiooni täitjaga selle töö kavandatavat kasutamist, mis on aluseks funktsiooni täitja vastavate tegevuste koordineerimisel. (Vt lõigud A24–A26.)

⁷ ISA 260 „Infovahetus nendega, kelle ülesandeks on valitsemine“, lõik 15

22. Välisaudiitor loeb läbi kõik siseauditifunktsiooni täitja aruanded, mis on seotud funktsiooni täitja tööga, mida välisaudiitor plaanib kasutada, et mõista funktsiooni täitja poolt läbi viidud auditiprotseduuride olemust ja ulatust ning sellega seotud tähelepanekuid.
23. Välisaudiitor auditeerib tervikuna piisavas ulatuses siseauditifunktsiooni täitja tööd, mida ta plaanib auditis kasutada, et teha kindlaks selle sobivus auditi jaoks, ning hindab sealhulgas, kas
- funktsiooni täitja töö on nõuetekohaselt plaanitud, läbi viidud, jälgitud, kontrollitud ja dokumenteeritud;
  - saadi piisavat asjassepuutuvat tõendusmaterjali, mis võimaldab funktsiooni täitjal teha põhjendatud järeldusi, ja
  - tehtud järeldused on antud tingimustes asjassepuutuvad ning funktsiooni täitja poolt ette valmistatud aruanded kattuvad tehtud töö tulemustega. (Vt lõigud A27–A30.)
24. Välisaudiitori auditiprotseduuride olemus ja ulatus peab olema kooskõlas välisaudiitori hinnanguga alljärgnevale:
- asjaomase hinnangu hulk;
  - hinnatud olulise väärkajastamise risk;
  - millisel määral toetavad siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjakohased põhimõtted ja protseduurid siseaudiitorite objektiivsust ning
  - funktsiooni kompetentsustase;⁸ (vt lõigud A27–A29)
- ning peab sisaldama teatud töö taasläbiviimist. (Vt lõik A30.)
25. Välisaudiitor peab hindama ka seda, kas välisaudiitori järeldused siseauditifunktsiooni kohta selle ISA lõigus 15 ning funktsiooni töö kasutamise olemuse ja ulatuse kindlaksmääramine auditi jaoks käesoleva ISA lõikudes 18–19 on endiselt asjakohased.

Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses kasutada siseaudiitorite otsesest abi

Selle kindlaksmääramine, kas siseaudiitorite otsesest abi saab auditi käigus kasutada

26. Välisaudiitoril võib olla seaduste ja regulatsioonidega keelatud siseaudiitorite otsese abi kasutamine. Sellisel juhul lõike 27–35 ja 37 ei kohaldata. (Vt lõik A31.)
27. Kui siseaudiitorite otsese abi kasutamine ei ole seaduste ja regulatsioonidega keelatud ja välisaudiitor plaanib siseaudiitorite otsesest abi auditi käigus kasutada, peab välisaudiitor hindama objektiivsust ohustavate asjaolude olemasolu ja olulisust ning sellist abi osutavate siseaudiitorite kompetentsuse taset. Välisaudiitori hinnang siseaudiitorite objektiivsust ohustavate asjaolude olemasolu ja olulisuse kohta peab sisaldama siseaudiitoritele tehtavat järelepärimist nende huvide ja suhete kohta, mis võivad ohustada nende objektiivsust. (Vt lõigud A32–A34.)
28. Välisaudiitor ei tohi kasutada siseaudiitorite otsesest abi, kui:
- siseaudiitorite objektiivsust ohustavad olulised asjaolud või
  - siseaudiitor pole soovitud töö tegemiseks piisavalt pädev. (Vt lõigud A32–A34.)

Otsesest abi osutavatele siseaudiitoritele antava töö olemuse ja ulatuse kindlaksmääramine

29. Siseaudiitoritele antava töö olemuse ja ulatuse ning antud tingimustes asjakohase juhendamise, jälgimise ja kontrolli olemuse, ajastuse ja ulatuse määramisel võtab välisaudiitor arvesse alljärgnevat:
- asjaomase otsustuse hulk, mida kasutatakse:
    - asjakohaste auditiprotseduuride plaanimisel ja täitmisel ja
    - auditi jaoks kogutud tõendusmaterjali hindamisel;
  - hinnatud olulise väärkajastamise risk ja

⁸ Vt lõik 18.

- (c) välisaudiitori hinnang sellist abi pakkuvate siseaudiitorite objektiivsust ja kompetentsustaset ohustavate asjaolude olemasolu ja olulisuse kohta. (Vt lõigud A35–A39.)
30. Välisaudiitor ei tohi kasutada siseaudiitorite otsest abi selliste protseduuride läbiviimisel, mis:
- (a) sisaldavad märkimisväärseid auditis tehtud otsustusi (vt lõigud A19)
  - (b) on seotud hinnatud olulise väärkajastamise suuremate riskidega, kus vastavate auditiprotseduuride või kogutud auditi tõendusmaterjali hindamiseks vajalik otsustus on enam kui piiratud; (vt lõik A38)
  - (c) on seotud tööga, milles siseaudiitorid on osalenud ja mis on siseauditifunktsiooni poolt juhtkonnale või neile, kelle ülesandeks on valitsemine, juba esitatud või esitatakse; või
  - (d) on seotud otsustega, mida välisaudiitor teeb kooskõlas selle ISAg siseauditifunktsiooni ja selle töö või otseste abi kasutamise kohta. (Vt lõigud A35–A39.)
31. Kui välisaudiitor on asjakohaselt hinnanud, kas ja millises ulatuses saab auditi käigus kasutada siseaudiitorite otsest abi ning andnud neile, kelle ülesandeks on valitsemine, ülevaate auditi ulatusest ja ajakavast kooskõlas ISAg 260⁹, edastab välisaudiitor teabe siseaudiitorite otseste abi kavandatava kasutamise olemuse ja ulatuse kohta nii, et jõutakse ühisele arusaamale, et selline kasutamine ei ole töövõtu oludes liialdatud. (Vt lõigud A39.)
32. Välisaudiitor hindab seda, kas siseaudiitorite otseste abi kasutamine plaanitavas ulatuses koos siseauditifunktsiooni töö plaanitava kasutamisega võimaldab välisaudiitoril kokkuvõttes auditis piisavalt osaleda, võttes arvesse välisaudiitori ainuvastutust esitatava auditiarvamuse eest.

Siseaudiitorite otseste abi kasutamine

33. Välisaudiitor peab enne siseaudiitorite otseste abi kasutamist auditis:
- (a) saama majandusüksuse volitatud esindaja kirjaliku nõusoleku, et siseaudiitoritel lubatakse järgida välisaudiitori juhiseid ning et majandusüksus ei sekku töösesse, mida siseaudiitor välisaudiitori heaks teeb, ja
  - (b) saama siseaudiitoritelt kirjaliku nõusoleku, et siseaudiitorid hoiavad spetsiifilisi asjaolusid välisaudiitori juhiste kohaselt konfidentsiaalsena ning teavitavad välisaudiitorit kõigist asjaoludest, mis võivad ohustada nende objektiivsust.
34. Välisaudiitor peab siseaudiitorite poolt töövõtu raames tehtud töid juhtima, jälgima ja kontrollima kooskõlas ISAg 220.¹⁰ Selle käigus:
- (a) peab juhtimise, jälgimise ja kontrolli olemus, ajastus ja ulatus lähtuma sellest, et siseaudiitorid ei ole majandusüksusest sõltumatud, ning peab arvestama selle ISA lõigus 29 kirjeldatud tegurite hindamise tulemustega ning
  - (b) kontrolliprotseduuride hulka peab kuuluma siseaudiitorite töö osaline kontrollimine aluseks oleva auditi tõendusmaterjalini välja.
- Välisaudiitori poolne juhtimine, jälgimine ja kontroll siseaudiitorite töö üle peab olema piisav selleks, et välisaudiitor saaks olla kindel, et siseaudiitorid on kogunud piisavalt asjakohast auditi tõendusmaterjali, mis toetaks sellel töö põhinevaid järeldusi. (Vt lõigud A40–A41)
35. Siseaudiitorite töö juhtimisel, jälgimisel ja kontrollimisel peab välisaudiitor jälgima tunnuseid, mis osutavad sellele, et välisaudiitori poolt lõigu 27 alusel antud hinnang ei ole enam asjakohane.

Dokumentatsioon

36. Kui välisaudiitor kasutab siseauditifunktsiooni tööd, peab välisaudiitor lisama auditi dokumentatsioonile alljärgneva.
- (a) Hinnang:

⁹ ISA 260, lõik 15

¹⁰ ISA 220 „Finantsaruannete auditi kvaliteedikontroll“

- (i) selle kohta, kas funktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjaomased põhimõtted ja protseduurid toetavad siseaudiitorite objektiivsust adekvaatselt;
  - (ii) funktsiooni täitja kompetentsustaseme kohta ja
  - (iii) selle kohta, kas siseauditifunktsiooni täitja kasutab süstemaatilist ja distsiplineeritud lähenemisviisi, sealhulgas kvaliteedikontrolli;
- (b) selle töö olemuse ja ulatuse kohta ning otsuse aluste kohta ja
- (c) välisaudiitori poolt läbi viidud auditiprotseduuride kohta, et hinnata kasutatud töö adekvaatsust.
37. Kui välisaudiitor kasutab auditi käigus siseaudiitorite otsest abi, peab välisaudiitor lisama auditi dokumentatsioonile alljärgneva:
- (a) hinnangu siseaudiitorite objektiivsust ja kompetentsustaset ohustavate asjaolude olemasolu ja olulisuse kohta ning otsest abi osutavate siseaudiitorite kompetentsustaseme kohta;
  - (b) siseaudiitorite poolt tehtud tööde olemuse ja ulatuse kohta tehtud otsustuse alused;
  - (c) kes vaatas tehtud töö üle ning mis kuupäeval ja ulatuses see ülevaatus toimus kooskõlas ISAga 230¹¹;
  - (d) majandusüksuse volitatud esindajalt ja siseaudiitoritelt saadud kirjalikud kokkulepped kooskõlas selle ISA lõiguga 33 ning
  - (e) auditi töövõtus otsest abi osutanud siseaudiitorite poolt koostatud töödokumendid.

***

---

¹¹ ISA 230 „Auditi dokumentatsioon“

Rakendus- ja muu selgitav materjal

Siseauditi määratlus (vt lõigud 2, 14(a))

- A1. Siseauditifunktsiooni eesmärgid ja ulatus hõlmavad tavaliselt kindlustandvaid ja konsulteerimistegevusi, mille eesmärk on hinnata ja parandada majandusüksuse valitsemisprotsesse, riskijuhtimist ja sisekontrolli, näiteks alljärgnevat.

Valitsemisega seotud tegevused

- Siseauditifunktsiooni täitja võib hinnata valitsemisprotsessi eetika ja väärtustega seotud eesmärkide saavutamisel, tegevusjuhtimisel ja vastutavuse osas, riski- ja juhtimisinfo edastamisel organisatsiooni asjakohastele valdkondadele ning kommunikatsiooni efektiivsust nende hulgas, kelle ülesandeks on valitsemine välis- ja siseaudiitorite ning juhtkonna hulgas.

Riskijuhtimisega seotud tegevused

- Siseauditifunktsiooni täitja võib aidata majandusüksusel tuvastada ja hinnata märkimisväärseid riske ning anda panuse riskijuhtimise ja sisekontrolli parandamisse (sealhulgas finantsaruandluse protsessi efektiivsus).
- Siseauditifunktsiooni täitja võib läbi viia protseduure, mis aitavad majandusüksusel tuvastada pettusi.

Sisekontrolliga seotud tegevused

- Sisekontrolli hindamine. Siseauditifunktsiooni täitjale võidakse määrata spetsiifiline ülesanne vaadata üle kontroll(imehhanismi)d, hinnata nende toimimist ja teha nende kohta parandusettepanekuid. Sellega kinnitab siseauditifunktsiooni täitja kontroll(imehhanism)i sobivust. Näiteks võib siseauditifunktsiooni täitja kavandada ja läbi viia teste või anda juhtkonnale ja neile, kelle ülesandeks on valitsemine, muul viisil kindluse sisekontrolli kujundamise, rakendamise ja toimimise efektiivsuse kohta, sealhulgas auditit puudutavate kontroll(imehhanism)ide kohta.
  - Finants- ja tegevusalase informatsiooni analüüsimine. Siseauditifunktsiooni täitjale võidakse anda ülesanne vaadata läbi vahendid, millega identifitseeritakse, tuvastatakse, mõõdetakse, klassifitseeritakse ja antakse aru finants- ja tegevusalasest infost, ning uurida konkreetseid tehinguid, sealhulgas tehingute, saldode ja protseduuride üksikasjalik testimine.
  - Tegevuste ülevaatamine. Siseauditifunktsioonile võidakse anda ülesanne vaadata läbi tegevuste ökonoomsus, tõhusus ja efektiivsus, hõlmates majandusüksuse mittefinantstegevusi.
  - Seadustele ja regulatsioonidele vastavuse ülevaatamine. Siseauditi funktsioonile võidakse anda ülesanne vaadata üle seadusele ja regulatsioonidele vastavus ja kooskõla muude väliste nõuetega ning juhtkonna poliitika ja suuniste ning muude sisemiste nõuetega.
- A2. Siseauditifunktsiooni poolt läbiviidavate tegevustega sarnaseid tegevusi võivad läbi viia majandusüksuse muude nimetustega funktsioonid. Osa või kõik siseauditifunktsiooni tegevused võidakse ka osta sisse kolmandast osapooltest teenusepakkujalt. Funktsiooni nimetus ega see, kas seda täidab majandusüksus või kolmandast osapooltest teenusepakkuja, ei ole ainsad asjaolud, mille põhjal määratakse, kas välisaudiitor võib kasutada funktsiooni tööd. Määramise aluseks on pigem tegevuste olemus; see, kui palju siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning relevantsete põhimõtted ja protseduurid toetavad siseaudiitorite objektiivsust; kompetentsus; ning funktsiooni süstemaatiline ja distsiplineeritud lähenemisviis. Selles ISAs olevad viited siseauditifunktsiooni tööle hõlmavad samade omaduste teiste funktsioonide või kolmandatest osapooltest teenusepakkujate vastavaid tegevusi.
- A3. Lisaks puutuksid täitev- ja juhtimisülesannetega isikud ning siseauditifunktsioonist väljapoole jäävate ülesannetega isikud tavaliselt kokku asjaoludega, mis ohustaksid nende objektiivsust ja välistaksid nende käsitlemise siseauditifunktsioonina selle ISA tähenduses, kuigi need isikud võivad

läbi viia kontrollitegevusi, mida saab testida kooskõlas standardiga ISA 330.¹² Seetõttu ei loeta omanik-tegevjuhi poolt läbi viidud kontrollide monitoorimist siseauditifunktsiooniga samaväärseks.

A4. Kui majandusüksuse siseauditifunktsiooni ja välisaudiitori eesmärgid erinevad, võib funktsioon täita auditiprotseduure, mis sarnanevad välisaudiitori poolt finantsaruannete auditis läbiviidavate auditiprotseduuridega. Kui see on nii, võib välisaudiitor kasutada funktsiooni auditi jaoks ühel või mitmel alljärgneval viisil:

- teabe saamiseks, mis on asjakohane selleks, et välisaudiitor saaks hinnata olulise väärkajastamise riski vea või pettuse tõttu. Sellega seoses nõuab ISA 315 (muudetud)¹³ välisaudiitorilt arusaamist, milline on siseauditifunktsiooni kohustuste olemus, funktsiooni staatus organisatsioonis, ning läbi viidud ja läbiviidavatest tegevustest, samuti uurimist, kes siseauditi funktsioonist oleksid sobivad isikud (kui majandusüksusel on selline funktsioon); või
- välisaudiitor võib, kui see pole õigusaktidega keelatud või teatud määral piiratud, pärast asjakohast hindamist otsustada kasutada siseauditi poolt sellel perioodil tehtud tööd, asendades sellega auditi tõendusmaterjali, mille peaks koguma vahetult välisaudiitor ise.¹⁴

Lisaks võib välisaudiitor, kui see pole õigusaktidega keelatud või teatud määral piiratud, kasutada siseauditoreid auditiprotseduuride läbiviimiseks välisaudiitori juhtimise, jälgimise ja kontrolli all (edaspidi käesolevas ISAs "otsene abi").¹⁵

Selle kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseauditifunktsiooni tööd

Siseauditifunktsiooni hindamine

Objektiivsus ja kompetentsus (vt lõigud 15(a)–(b))

- A5. Välisaudiitor määrab kutsealase otsustuse põhjal kindlaks, kas siseauditifunktsiooni tööd saab auditi jaoks kasutada, samuti selle, millist siseauditifunktsiooni tööd ja millises ulatuses saab antud tingimustes kasutada.
- A6. See, kui palju toetavad siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning vastavad põhimõtted ja protseduurid siseaudiitorite objektiivsust ja funktsiooni kompetentsuse taset, on eriti olulised selle määramisel, kas kasutada funktsiooni ning kui jah, siis millisel viisil ja kui palju on antud tingimustes asjakohane.
- A7. Objektiivsus tähendab võimet täita neid ülesandeid erapooletult, huvide konfliktita ning mitte lasta end teistel sobimatult mõjutada kutsealaseid otsustusi eirama. Tegurid, mis võivad mõjutada välisaudiitori hindamist, on järgmised.
- Kas siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus, sealhulgas funktsiooni otsustusõigus ja vastutavus toetab funktsiooni võimet tegutseda erapooletult, huvide konfliktita ning mitte lasta end teistel sobimatult mõjutada kutsealaseid otsustusi eirama. Näiteks, kas siseauditifunktsiooni täitja annab aru neile, kelle ülesandeks on valitsemine, või relevantse kompetentsusega töötajale või kas funktsiooni täitja annab aru juhtkonnale, kas funktsiooni täitjal on otsene juurdepääs neile, kelle ülesandeks on valitsemine.
  - Kas siseauditifunktsioonil ei ole vastuolulisi kohustusi, näiteks juhtimis- ja täitevkohustusi või kohustusi, mis jäävad väljapoole siseauditifunktsiooni.
  - Kas need, kelle ülesandeks on valitsemine, vaatavad üle tööle võtmisega seotud küsimused, mis on seotud siseauditifunktsiooniga, näiteks määravad asjakohased tasustamis põhimõtted.
  - Kas juhtkond või need, kelle ülesandeks on valitsemine, on kehtestanud siseauditifunktsioonile kitsendusi või piiranguid, näiteks siseauditifunktsiooni poolt tehtud tähelepanekute välisaudiitorile edastamise kohta.

¹² Vt lõiku 10.

¹³ ISA 315 (muudetud), lõigu 6 punkt (a)

¹⁴ Vt lõigud 15–25.

¹⁵ Vt lõigud 26–35.

- Kas siseaudiitorid on relevantsete kutseorganisatsioonide liikmed ja kas nende liikmelisus kohustab neid järgima seoses objektiivsusega asjaomaseid kutsestandardeid või kas sisemised põhimõtted võimaldavad saavutada samu eesmärke.
- A8. Siseauditifunktsiooni kompetentsus tähendab funktsiooni kui terviku kompetentsuse taset ning teadmiste ja oskuste säilitamist tasemel, mis on vajalik selleks, et võimaldada täita määratud ülesandeid nõuetekohaselt ja kooskõlas kehtivate kutsestandarditega. Tegurid, mis võivad mõjutada välisaudiitori otsustust, on järgmised:
- Kas siseauditifunktsioonil on piisavad ja asjakohased ressursid lähtuvalt majandusüksuse suurusest ja tegevuse olemusest.
  - Kas on kehtestatud põhimõtted siseaudiitorite tööle võtmise, koolitamise ja siseauditi ülesannete määramise jaoks.
  - Kas siseaudiitorid on läbinud piisava tehnilise koolituse ja kas neil on auditeerimisalane kompetentsus. Asjakohased kriteeriumid, mida välisaudiitor võib hindamisel kaaluda, on näiteks see, kas siseaudiitoritel on asjakohased kutsealased oskused ja kogemus.
  - Kas siseaudiitoritel on teadmised, mida on vaja seoses majandusüksuse finantsaruannete ja rakendatava finantsaruandluse raamistikuga ning kas siseauditifunktsioonil on vajalikud oskused (näiteks valdkonnaspetsiifilised teadmised) majandusüksuse finantsaruannetega seotud töö tegemiseks.
  - Kas siseaudiitorid on asjaomaste kutseorganisatsioonide liikmed, mis kohustavad neid järgima kutsestandardeid, sealhulgas pideva kutsealase arengu nõuet.
- A9. Objektiivsust ja kompetentsust saab vaadelda katkematu seosena. Mida rohkem siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjaomased põhimõtted ja protseduurid toetavad siseaudiitorite objektiivsust ning mida kõrgem on funktsiooni kompetentsuse tase, seda tõenäolisemalt ja rohkemates valdkondades saab välisaudiitor kasutada funktsiooni tööd. Organisatsiooniline staatus ning asjaomased põhimõtted ja protseduurid, mis toetavad tugevalt siseaudiitorite objektiivsust, ei kompenseeri siiski siseauditifunktsiooni ebapiisavat kompetentsust. Samamoodi ei saa siseauditifunktsiooni kõrge kompetentsuse tase kompenseerida organisatsioonilist staatus ja protseduure, mis ei toeta asjakohaselt siseaudiitorite objektiivsust.

Süsteemaatilise ja distsiplineeritud lähenemisviisi kasutamine (vt lõigud 15(c))

- A10. Süsteemaatilise ja distsiplineeritud lähenemisviisi kasutamine oma tegevuste planeerimisel, läbiviimisel, jälgimisel, kontrollimisel ja dokumenteerimisel eristab siseauditifunktsiooni tegevusi teistest jälgimiskontrolli tegevustest, mida majandusüksuses võidakse kasutada.
- A11. Tegurid, mis võivad mõjutada välisaudiitori otsust selle kohta, kas siseauditifunktsioon rakendab süsteemaatilist ja distsiplineeritud lähenemisviisi, hõlmavad alljärgnevat.
- Dokumenteeritud siseauditiprotseduuride või juhendite olemasolu, asjakohasus ja kasutamine, mis hõlmab selliseid valdkondi nagu riskihindamine, tööprogrammid, dokumentatsioon ja aruandlus, mille olemus ja ulatus on vastavuses majandusüksuse suuruse ja oludega.
  - Kas siseauditifunktsioonil on asjakohased kvaliteedikontrolli põhimõtted ja protseduurid, näiteks kvaliteedikontrolli standardis ISQC 1¹⁶ sätestatud põhimõtted ja protseduurid, mis kohalduksid siseauditifunktsioonile (näiteks seoses juhtimise, personali ja töövõtu läbiviimisega), või kvaliteedikontrolli nõuded standardites, mille on kehtestanud asjaomased kutseorganisatsioonid siseaudiitoritele. Sellised organisatsioonid võivad kehtestada ka muid asjaomaseid nõudeid, näiteks perioodiliste väliste kvaliteedihinnangute koostamine.

Tingimused juhul, kui siseauditifunktsiooni tööd ei saa kasutada (vt lõik 16)

- A12. Välisaudiitori hinnang selle kohta, kas siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjaomased põhimõtted ja protseduurid toetavad siseaudiitorite objektiivsust adekvaatselt, milline on

¹⁶ Rahvusvaheline kvaliteedikontrolli standard (ISQC) 1 „Kvaliteedikontroll ettevõtete puhul, mis viivad läbi finantsaruannete auditeid ning muid kindlust andvaid ja seotud teenuste töövõtte“

siseauditifunktsiooni täitja kompetentsustase ja kas funktsiooni täitja kasutab süstemaatilist ja distsiplineeritud lähenemisviisi, võib näidata, kas funktsiooni töö kvaliteediga seotud riskid on liiga märkimisväärsed, mistõttu pole funktsiooni töö kasutamine auditi tõendusmaterjalina asjakohane.

- A13. Selle ISA lõikudes A7, A8 ja A11 toodud tegurite arvesse võtmine nii üksikuna kui ka kokkuvõttes on oluline, sest üksik tegur ei ole tavaliselt piisav järelduse tegemiseks, et siseauditifunktsiooni tööd ei saa auditi käigus kasutada. Näiteks on siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus eriti oluline siseaudiitorite objektiivsust ohustavate asjaolude hindamisel. Kui siseauditifunktsioon allub juhtkonnale, loetakse see oluliseks ohuks funktsiooni objektiivsusele, välja arvatud juhul, kui muud tegurid, näiteks selle ISA lõigus A7 kirjeldatud, annavad koos piisava kaitsemehhanismi, mis vähendab ohtu aktsepteeritava tasemeni.
- A14. Lisaks näeb IESBA koodeks ette, et¹⁷ enda ülevaatus oht tekib siis, kui välisaudiitor võtab vastu töö, kus ta pakub auditikliendile siseauditi teenust, ning selle teenuse tulemusi kasutatakse auditi läbiviimisel. Selle põhjuseks on võimalus, et töövõtumeeskond kasutab siseauditi teenuse tulemusi ilma neid asjakohaselt hindamata või ilma samal tasemel kutsealast skeptitsismi rakendamata, mida rakendatakse siis, kui siseauditi tööd teeksid isikud, kes ei tööta ettevõttes. IESBA koodeks¹⁸ käsitleb keelde, mis kehtivad kindlatel tingimustel ja tagatise, mida saab kohaldada selleks, et vähendada ohte aktsepteeritavale tasemele muudes tingimustes.

Siseauditifunktsiooni töö kasutamise olemuse ja ulatuse määratlemine

Tegurid, mis mõjutavad siseauditifunktsiooni töö kasutamise olemuse ja ulatuse määratlemist (vt lõigud 17–19)

- A15. Kui välisaudiitor on kindlaks määranud, et siseauditifunktsiooni tööd saab auditi käigus kasutada, tuleb kõigepealt kaaluda, kas siseauditifunktsiooni täitja tehtud või tehtava töö plaanitav olemus ja ulatus on üldise auditistrateegia jaoks asjakohane ja kas välisaudiitori poolt koostatud auditikava on kooskõlas standardiga ISA 300.¹⁹
- A16. Välisaudiitor võib kasutada näiteks järgmist siseauditifunktsiooni tööd:
- kontroll(imehhanism)ide toimimise tulemuslikkuse testimine;
  - substantiivsed protseduurid, mis on seotud piiratud otsustusega;
  - tähelepanekud varude loendamise kohta;
  - tehingute jälgimine finantsaruandluse seisukohast olulise infosüsteemi kaudu;
  - regulatsioonist tulenevatele nõuetele vastavuse testimine;
  - mõnel juhul selliste tütarettevõtete auditeeritud või kontrollitud finantsteave, mis ei ole kontserni märkimisväärsed komponendid (eeldusel, et see ei ole vastuolus ISA 600 nõuetega).²⁰
- A17. Välisaudiitori otsustust siseauditifunktsiooni töö kasutamise kavandatava olemuse ja ulatuse üle mõjutab välisaudiitori hinnang selle kohta, millises ulatuses siseauditi funktsiooni organisatsiooniline staatus ning asjaomased põhimõtted ja protseduurid toetavad siseaudiitorite objektiivsust ning siseauditifunktsiooni täitja kompetentsust kooskõlas selle ISA lõiguga 18. Lisaks sellele mõjutab välisaudiitori otsust see, kui palju on sellise töö kavandamisel, läbiviimisel ja hindamisel vaja otsustust ning milliseks on hinnatud olulise väärkajastamise risk väite tasandil. Lisaks on olukordi, kus välisaudiitor ei saa kooskõlas selle ISA lõiguga 16 kasutada auditi käigus siseauditifunktsiooni tööd.

Otsustused auditiprotseduuride planeerimisel ja läbiviimisel (vt lõigud 18(a), 30(a))

¹⁷ Rahvusvahelise arvestusekspertide eetikastandardite komitee „Kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeksi“ (IESBA koodeks) jaotis 290.199

¹⁸ IESBA koodeks, jaotis 290.195–290.200

¹⁹ ISA 300 „Finantsaruannete auditi planeerimine“

²⁰ ISA 600 „Spetsiaalselt arvesse võetavad asjaolud – grupi finantsaruannete auditid (sh komponendi audiitorite töö)“

- A18. Mida rohkem on välisaudiitoril vaja auditi protseduuride kavandamisel ja läbiviimisel ning auditi tõendusmaterjali hindamisel otsustust, seda rohkem protseduure peab välisaudiitor läbi viima vahetult kooskõlas selle ISA lõiguga 18, sest siseauditifunktsiooni töö kasutamine üksi ei anna välisaudiitorile piisavalt asjakohast auditi tõendusmaterjali.
- A19. Kuna välisaudiitor vastutab ainuisikuliselt väljendatud auditiarvamuse eest, peab välisaudiitor tegema auditi töövõtus olulisi otsuseid kooskõlas lõiguga 18. Olulised otsustused on:
- olulise väärkajastamise riskide hindamine;
  - tehtud testide piisavuse hindamine;
  - hindamine, kas tegevuse jätkuvuse eelduse kasutamine juhtkonna poolt on asjakohane;
  - märkimisväärsete arvestushinnangute hindamine;
  - hindamine, kas finantsaruannetes avalikustatud informatsioon ja muud asjaolud, mis mõjutavad audiitori aruannet, on piisavad.

Hinnatud olulise väärkajastamise risk (vt lõik 18(b))

- A20. Konkreetse kontosaldo, tehinguklassi või avaldatud andmete puhul tähendab olulise väärkajastamise suurem risk väite tasandil, et sageli on auditiprotseduuride kavandamisel ja läbiviimisel ning nende tulemuste hindamisel vaja rohkem otsustust. Sellisel juhul peab välisaudiitor rohkem protseduure läbi viima vahetult kooskõlas selle ISA lõiguga 18 ja seega kasutama asjakohase auditi tõendusmaterjali kogumisel vähem siseauditifunktsiooni tööd. Nagu on selgitatud standardis ISA 200²¹, peab välisaudiitor omandama seda veenvamat auditi tõendusmaterjali, mida suuremad on hinnatud olulise väärkajastamise riskid, ning seetõttu peab välisaudiitor tegema rohkem vahetut tööd.
- A21. Nagu on selgitatud standardis ISA 315 (muudetud)²², nõuavad olulised riskid erilisi auditikaalutlusi ning seega saab välisaudiitor seoses märkimisväärsete riskidega kasutada siseauditifunktsiooni tööd ainult protseduurides, kus otsustuse määr on piiratud. Kui olulise väärkajastamise riskid on muud kui madalad, ei vähenda siseauditifunktsiooni töö kasutamine üksi tõenäoliselt auditi riski aktsepteeritavalt madalale tasemele ega kõrvalda vajadust viia osa teste läbi vahetult välisaudiitori poolt.
- A22. Protseduuride läbiviimine kooskõlas käesoleva ISAga võib kaasa tuua selle, et välisaudiitor peab uuesti hindama välisaudiitori hinnangut olulise väärkajastamise riskide kohta. Seetõttu võib see mõjutada välisaudiitori otsust, kas kasutada siseauditifunktsiooni tööd ja kas selle ISA edasine rakendamine on vajalik.

Infovahetus nendega, kelle ülesandeks on valitsemine (vt lõik 20)

- A23. Kooskõlas ISAga 260²³ peab välisaudiitor auditi planeeritava ulatuse ja ajastuse kohta ülevaate andmiseks vahetama informatsiooni nendega, kelle ülesandeks on valitsemine. Siseauditifunktsiooni töö kavandatav kasutamine on välisaudiitori üldise auditistrateegia lahutamatu osa ning seega peavad need, kelle ülesandeks on valitsemine, seda teadma, et auditi kohta välja pakutud lähenemisviisist aru saada.

Siseauditifunktsiooni töö kasutamine

Arutelu ja kooskõlastamine siseauditifunktsiooni täitjaga (vt lõik 21)

- A24. Siseauditifunktsiooni töö kavandatava kasutamise arutamisel siseauditifunktsiooni täitjaga, et koordineerida vastavaid tegevusi, on mõttekas käsitleda alljärgnevat:
- sellise töö ajastus;
  - tehtava töö olemus;
  - auditi ulatus;

²¹ ISA 200, lõik A29

²² ISA 315 (muudetud), lõik 4(e)

²³ ISA 260, lõik 15

- finantsaruannete kui terviku olulisus (ning kui on asjakohane, siis konkreetsete tehinguklasside, kontosaldo ja avaldatud teabe olulisuse tase) ning läbiviimise olulisus;
- väljapakutud meetodid tehingute valimise ja valimi suuruse kohta;
- tehtava töö dokumentatsioon;
- ülevaatus- ja aruandlusprotseduurid.

A25. Koostöö välisaudiitori ja siseauditifunktsiooni täitja vahel on tõhus siis, kui näiteks:

- arutelud toimuvad asjakohaste ajavahemike järel kogu perioodi jooksul;
- välisaudiitor teavitab siseauditoreid olulistest asjaoludest, mis võivad funktsiooni mõjutada;
- välisaudiitorit teavitatakse ja tal on juurdepääs siseauditifunktsiooni täitja relevantsetele aruannetele, ja välisaudiitorit teavitatakse kõigist olulistest asjaoludest, mida funktsioon täheldab, juhul kui need asjaolud võivad mõjutada välisaudiitori tööd, et välisaudiitor saaks kaaluda selliste asjaolude mõju auditi töövõtule.

A26. Standardis ISA 200²⁴ käsitletakse seda, kui tähtis on audiitoripoolne planeerimine ja auditi läbiviimine kutsealase skeptitsismiga, sealhulgas tähelepanelikkus info suhtes, mis tõstatab auditi tõendusmaterjalina kasutatavate dokumentide ja päringutele saadud vastuse usaldusväärsuse küsimuse. Seetõttu võib suhtlemine siseauditifunktsiooni täitjaga kogu töövõtu ajal anda siseaudiitoritele võimaluse juhtida välisaudiitori tähelepanu asjaoludele, mis võivad mõjutada välisaudiitori tööd.²⁵ Seejärel saab välisaudiitor sellist teavet olulise väärkajastamise riski tuvastamisel ja hindamisel arvesse võtta. Kui selline teave võib näidata finantsaruannete olulise väärkajastamise suurenenud riski või olla seotud tegeliku, kahtlustatava või väidetava pettusega, saab välisaudiitor seda arvesse võtta pettusest tuleneva olulise väärkajastamise riski tuvastamisel kooskõlas standardiga ISA 240.²⁶

Siseauditifunktsiooni töö adekvaatsuse hindamise protseduurid (vt lõigud 23–24)

- A27. Välisaudiitori auditiprotseduurid siseauditifunktsiooni töö kui tervikuga, mida välisaudiitor plaanib kasutada, moodustavad aluse hinnangule funktsiooni töö üldise kvaliteedi ja objektiivsuse kohta.
- A28. Protseuurid, mida välisaudiitor võib siseauditifunktsiooni täitja tehtud töö ja järelduste kvaliteedi hindamiseks kasutada, on lisaks lõigu 24 kohasele taasläbiviimisele alljärgnevad:
- järelepärimiste tegemine siseauditifunktsiooni asjaomastele isikutele;
  - siseauditifunktsiooni protseduuride vaatlemine;
  - siseauditifunktsiooni tööprogrammi ja tööpaberite ülevaatamine.
- A29. Mida rohkem otsustust on vaja ja mida suurem on olulise väärkajastamise hinnatud risk, seda väiksem on siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus ja seda vähem toetavad asjaomased põhimõtted ja protseduurid asjakohaselt siseaudiitorite objektiivsust, või mida madalam on siseauditifunktsiooni täitja kompetentsuse tase, seda rohkem auditiprotseduure peab funktsiooni üldise töö kohta läbi viima välisaudiitor, et saada kinnitust otsusele kasutada funktsiooni tööd piisavalt asjakohase auditi tõendusmaterjali kogumisel, millele auditiarvamus tugineb.

Taasläbiviimine (vt lõik 24)

- A30. Selle ISA kontekstis tähendab taasläbiviimine protseduuride sõltumatut läbiviimist välisaudiitori poolt, et saada kinnitus siseauditifunktsiooni täitja järeldustele. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb üle kontrollida tehingud, mida siseauditifunktsiooni täitja on juba kontrollinud, või kui see pole võimalik, siis samaväärne objektiivsus on võimalik saavutada ka piisavalt paljude sarnaste tehingute kontrollimisega, mida siseauditifunktsiooni täitja ei ole kontrollinud. Taasläbiviimine annab veenvamat tõendusmaterjali siseauditifunktsiooni töö piisavuse kohta võrreldes muude protseduuridega, mida välisaudiitor võib kooskõlas lõiguga A28 läbi viia. Kuigi välisaudiitor ei pea siseauditifunktsiooni tööd uuesti läbi viia kõigis

²⁴ ISA 200, lõigud 15 ja A18

²⁵ ISA 315 (muudetud), lõik A116

²⁶ ISA 315 (muudetud), lõik A11 seoses standardiga ISA 240 „Audiitori kohustused finantsaruannete auditeerimisel seoses pettusega“

töövaldkondades, mida kasutatakse, tuleb siseauditifunktsiooni töö tervikuna, mida välisaudiitor plaanib kasutada, osaliselt kooskõlas lõiguga 24 taas läbi viia. Välisaudiitor keskendub taasläbiviimisele tõenäolisemalt nendes valdkondades, kus siseauditifunktsioon on kasutanud auditiprotseduuride planeerimisel, läbiviimisel ja hindamisel rohkem otsustust, ning valdkondades, kus on suurem olulise väärkajastamise risk.

Kindlaksmääramine, kas, mis valdkondades ja millises ulatuses saab kasutada siseaudiitorite otsest abi

Kindlaksmääramine, kas siseaudiitorite otsest abi saab auditi käigus kasutada (vt lõigud 5, 26–28)

- A31. Jurisdiktsioonides, kus välisaudiitoril on õigusaktidega keelatud kasutada siseaudiitorite otsest abi, peavad grupi audiitorid kaaluma, kas keeld laieneb ka komponendi audiitoritele ning kui jah, siis käsitlema seda suhtluses komponendi audiitoritega.²⁷
- A32. Nagu on öeldud selle ISA lõigus A7, tähendab objektiivsus võimet teha pakutud tööd erapooletult, huvide konfliktita ning mitte lasta end teistel sobimatult mõjutada kutsealaseid otsustusi eirama. Siseaudiitori objektiivsust ohustavate asjaolude olemasolu ja olulisuse hindamisel võivad asjakohased olla alljärgnevad tegurid:
- millisel määral toetavad siseaudiitorite objektiivsust siseauditifunktsiooni organisatsiooniline staatus, asjakohased tegevuspõhimõtted ja protseduurid;²⁸peresuhted ja isiklikud suhted isikuga, kelle töö on seotud majandusüksuse selle valdkonnaga või vastutab majandusüksuse selle valdkonna eest, mida töö puudutab;
  - seos majandusüksuse selle allüksuse või osakonna, millega töö on seotud;
  - oluline finantshuvi majandusüksuses lisaks palgale, mille tingimused vastavad teiste sama positsiooniga töötajate omale.

Täiendavaid kasulikke juhiseid võib leida asjaomaste kutseorganisatsioonide poolt siseaudiitoritele välja antud materjalidest.

- A33. Samuti võib esineda olukordi, kus siseaudiitorite objektiivsust ohustavad asjaolud on sellised, et neid ei ole võimalik vähendada aktsepteeritavale tasemele. Näiteks kuna kaitsemehhanismide piisavust mõjutab töö olulisus auditi kontekstis, keelavad lõigu 30 punktid (a) ja (b) siseaudiitorite otsese abi kasutamise seoses protseduuridega, mis sisaldavad oluliste auditaalaste otsuste tegemist või mis on seotud hinnatud olulise väärkajastamise suuremate riskidega, kui relevantsete auditiprotseduuride läbiviimisel vajalik otsustus või kogutud auditi tõendusmaterjali hindamine on rohkem kui piiratud. See kehtiks ka juhul, kui töö hõlmaks enda ülevaatusohtu, mistõttu on siseaudiitoritel keelatud teha protseduure tingimustes, mida kirjeldatakse lõigu 30 punktides (c) ja (d).
- A34. Siseaudiitori kompetentsuse hindamisel võivad asjakohased olla ka paljud selle ISA lõigus A8 kirjeldatud tegurid, mida kohaldatakse üksikute siseaudiitorite ja nendele määratava töö kontekstis.

Otsest abi osutavatele siseaudiitoritele antava töö olemuse ja ulatuse kindlaksmääramine (vt lõigud 29–31)

- A35. Selle ISA lõigud A15–A22 sisaldavad asjakohaseid juhiseid, kuidas teha kindlaks siseaudiitoritele määratava töö olemus ja ulatus.
- A36. Siseaudiitoritele määratava töö olemuse kindlakstegemisel on välisaudiitori töö ainult asjakohaste valdkondadega piiramisel ettevaatlik Siseaudiitorite otsene abi ei ole asjakohane näiteks järgmiste tegevuste ja ülesannete läbiviimisel:
- pettuseriskide arutelu. Siiski võib välisaudiitor küsida siseaudiitoritelt organisatsioonisisest pettuseriskide kohta kooskõlas standardiga ISA 315 (muudetud).²⁹
  - Etteteatamata auditi protseduuride kindlaksmääramine kooskõlas standardiga ISA 240.

²⁷ ISA 600, lõik 40(b)

²⁸ Vt lõik A7.

²⁹ ISA 315 (muudetud), lõik 6(a)

- A37. Kuna välisaudiitor peab kooskõlas standardiga ISA 505³⁰ säilitama kontrolli väliste kinnitustaotluste üle ja hindama välise kinnitamise protseduuride tulemusi, ei oleks asjakohane määrata ka neid kohustusi siseaudiitoritele. Siiski võivad siseaudiitorid aidata koguda teavet, mis on välisaudiitori jaoks vajalik selleks, et lahendada kinnitusvastustega seotud erandeid.
- A38. Samuti on otsest abi osutavatele siseaudiitoritele määratava töö kindlaksmääramisel asjakohane kaasneva otsustuse määr ja olulise väärkajastamise risk. Näiteks olukorras, kus hinnatakse laekumata arvete väärtust, mis on kõrgema riskiga valdkond, võib välisaudiitor määrata vanuselise liigituse kontrollimise otsest abi osutavale siseaudiitorile. Kuna aga eraldise asjakohasuse hindamine lähtuvalt vanuselisest liigitusest nõuaks rohkem kui piiratud otsustust, ei oleks selle protseduuri määramine otsest abi osutavale siseaudiitorile enam asjakohane.
- A39. Hoolimata välisaudiitoripoolsest juhtimisest, jälgimisest ja kontrollist võib otsest abi osutavate siseaudiitorite liigne kasutamine ohustada seda, kuidas tajutakse välisaudiitori töövõtu sõltumatust.

Siseaudiitorite otsese abi kasutamine (vt lõik 34)

- A40. Kuna siseauditifunktsiooni täitvad üksikisikud ei ole majandusüksusest sellisel määral sõltumatud, nagu eeldatakse välisaudiitorilt finantsaruannete kohta arvamuse avaldamisel, on otsest abi osutavate siseaudiitorite töö juhtimine, jälgimine ja kontroll välisaudiitori poolt oma olemuselt üldiselt teistsugusem ja ulatuslikum kui töövõtumeeskonna liikmete poolt tehtava töö korral.
- A41. Siseaudiitorite juhtimisel võib välisaudiitor näiteks tuletada siseaudiitoritele meelde, et nad juhiksid välisaudiitori tähelepanu raamatupidamis- ja auditiprobleemidele, mida nad auditi käigus tuvastavad. Siseaudiitorite poolt läbi viidud töö ülevaatamisel peab välisaudiitor kaaluma, kas kogutud tõendid on neis tingimustes piisavad ja asjakohased ja kas need toetavad tehtud järeldusi.

---

³⁰ ISA 505 „Välised kinnitused“, lõigud 7 ja 16